

SIR ARTHUR CONAN DOYLE

SHERLOCK HOLMES
ESRARLI EV
SHERLOCK HOLMES
ESRARLI EV
SHERLOCK HOLMES
ESRARLI EV
SHERLOCK HOLMES
ESRARLI EV
SHERLOCK HOLMES
ESRARLI EV

portakal

SHERLOCK HOLMES

ESRARLI EV

Sir Arthur Conan Doyle

Çeviri: Saffet Günersel

ESRARLI EV

“Sanatı sanat olduğu için seven birinin gözünde,” dedi Sherlock Holmes *Daily Telegraph*’ın reklam sayfasını bir kenara atarken, “o sanattan zevk almasının önemi yok denecek kadar azdır. Mesela Watson, ben çözdüğümüz vakaları kâğıda dökerken senin de aktardığın gibi, gözlemlenmeyi seviyorum. Ancak yazdıklarında değindiğin gibi, benim ilgimi çekenler halkın gözünde önemli bir yere sahip olan ya da önemli insanların karıştığı hassas vakalardan ziyade ne kadar sıradan olursa olsun beynimi çalıştırmaya zorlayacak, düşünme ve uzmanlık alanım olan sonuç çıkarma becerilerimi kullanmamı gerektirecek vakalardır.

“Ama,” dedim gülümseyerek, “ben yazılarıma aktardığım o önemli vakaların heyecanına kapılmaktan kendimi alamıyorum.”

“Belki de yanlış yapıyorsun,” dedi. Maşayla şömineden bir parça köz aldı ve tartışma anlarında kullanmayı tercih ettiği, kiraz ağacından yapılmış piposunu yaktı. “Belki de en önemli özelliği mantık çerçevesinde neden sonuç ilişkisini

anlatmak olan yazılarımı kendi düşüncelerimle ve duygularıyla renklendiriyorsun.”

“Seni gerçeğe tamamen sadık kalarak anlattığımı düşünüyorum,” dedim soğukça. Arkadaşımın karakterinde sık sık gözlemlediğim bencilliği yine görmek beni rahatsız etmişti.

“Bencillik ya da kibir yüzünden böyle konuşmuyorum,” dedi. Alışkanlığı olduğu üzere dediklerime değil, düşündüklerime cevap veriyordu. “Gerçeğe sadık kalmanı kendi sanatım için değil, yaptığım iş kişisel olmaktan tamamen uzak olduğu için söylüyorum. Suç yaygın. Mantık değil. O yüzden mantık suçun üzerinde hüküm sürmeli, ama sen insanların ders çıkarmaları gereken olayları bir dizi öyküye dönüştürdün.”

Soğuk bir ilkbahar sabahıydı. Baker Sokağı'ndaki odamızda kahvaltımızı yaptıktan sonra şöminenin karşısına geçmiştik. Boz renkli evlerin arasına çöken sis, pencerelerin siyah, bulanık şekiller olarak görünmesine neden oluyordu. Masa henüz toplanmadığı için ateşin ışığı porselen ve metalin üzerine yansıyordu. Sherlock Holmes bütün sabah susmuştu. Önünde bir yığın gazete vardı. Özellikle reklamlarını okuyordu. Aradığını bulamayınca morali bozuk bir şekilde onları bir kenara bırakıp benim edebi yetersizliğim üzerine konuşmaya başlamıştı.

“Ayrıca,” dedi piposundan bir nefes alıp ateşe bakarak, “ilgi duyduğun o sansasyonel vakaların çok azı yasalarda suç sayılan şeyleri içeriyor. Bohemya Kralı'na yardım edişim, Mary Sutherland'in ilginç vakası, yüzü yaralı adam vaka-

sı ve soylu beyefendinin durumu. Bunların hiçbiri yasalar karşısında suç olacak bir şey içermiyordu. Fakat sansasyonel olaylardan uzak durursak da aşırı sıradanlığa kayarız.”

“Haklı olabilirsin, ama olayları çözüşün sıradışı ve insanların ilgisini çekiyor,” dedim.

“Sevgili dostum, halkımız; ilgisiz, dikkatsiz, birinin besteci olduğunu başparmağına bakarak anlamayan halkımız üstün analiz ve çıkarımların nasıl yapıldığına gerçekten ilgi duyuyor mu sanıyorsun! Ama tabii o büyük vakaların günü geçti. O yüzden seni sıradan vakalara eğildiğin için suçlayamam. İnsanlar, daha doğrusu suçlular eskisi kadar orijinal ya da girişken değiller. Yakında bizden olsa olsa kayıp bir kurşunkalem bulmamızı ya da akli havadaki çocuk bakıcılarına danışmanlık yapmamızı isteyecekler, ama sanırım şundan daha kötüsü olamaz. Bu sabah gelen mektupla sıfıra indik sayılır. Şuna bir baksana!”

Buruşmuş bir mektup uzattı. Okudum:

Bay Holmes,

Bana çocuk bakıcılığı önerildi. Kabul etsem mi etmesem mi diye fikrinizi almak istiyorum. Yarın sabah saat on buçukta yanınızdayım.

En derin saygılarımla.

Violet Hunter

“Kadını tanıyor musun?” diye sordum.

“Adını hiç duymadım.”

“Az sonra saat on buçuk.”

“Evet, neredeyse gelir.”

“Belki mesele sandığından da ilginçtir. Mavi Yakut olayı da böyleydi. En başta ilginç bulmamıştın, ama sonra ciddi bir araştırma gerektirmişti.”

“Umarım. Şimdi öğreneceğiz, çünkü hanımefendi geldi sanırım.”

Az sonra dış kapının zili çaldı. Derken oturma odasının kapısı vuruldu ve içeriye genç bir kadın girdi. Sade fakat zevkli giyinmişti. Temiz, parlak bir yüzü vardı. Burnu çilliydi. Her halinden başına buyruk biri olduğu anlaşılıyordu.

Dostum ayağa kalkarak onu selamladı.

Genç kadın, “Özel işlerimden dolayı sizi rahatsız ettiğim için üzgünüm,” dedi. “Ama ailem ya da akrabam yok. O yüzden sizin önerinizi alabilirim diye düşündüm. Belki bana yardım etmek istersiniz?”

“Buyurun oturun, Bayan Hunter. Elimden geleni yaparım.”

Holmes müşterisinin davranışından etkilenmiş gibi göründü. Onu tepeden tırnağa kadar süzerken gözlerini kıstı ve koltuğuna yaslandı. Anlatılanları dinlemeye başladı.

“Beş yıl süreyle bir ailenin yanında çocuk bakıcılığı yaptım. Albay Spence Munroların evinde. İki ay önce, Albay Munro'nun işi gereği New Schottland'daki Halifax'a gitmesi gerekince ailesiyle birlikte Amerika'ya gitti. Ben de

işimi kaybetmiş oldum. Gazetelere çeşitli ilanlar verdimse de bir iş bulamadım. Derken biriktirmiş olduğum para da suyunu çekti. Ümitsiz kalmıştım. Çocuk bakıcılarına iş bulan bir acentenin sahibi Bayan Stoper'a her hafta bir kez uğruyordum. Geçen hafta da oraya gittim. Beni ufak bir büroya aldılar. Bayan Stoper yalnız değildi. Yanında şişman mı şişman, gözlüklü bir adam oturuyordu. Önünden geçen kadınları tek tek inceliyordu. Ben kapıya yanaştığımda birden yerinden fırladı ve Bayan Stoper'e dönerek hemen, 'Bu uygun,' dedi. 'Tam aradığım gibi. Harika! Gerçekten de heyecanlanmıştı. Ellerini sevinçle ovuşturdu. Öyle cana yakındı ki ona bakmak bile insana keyif veriyordu.

'Siz iş arıyorsunuz, değil mi Bayan?' diye sordu.

'Evet.'

'Çocuk bakıcısı olarak mı?'

'Evet.'

'Ne ücret istiyorsunuz?'

'Son olarak Albay Spence Munro'nun yanında çalıştım. Orada ayda dört sterlin alıyordum.

'Yapmayın! Rezalet bu!' diye haykırdı. Öfkeyle kollarını havada salladı:

'Böylesine çekici ve yetenekli bir hanıma nasıl böyle gü-lünç bir ücret verilir?'

‘Belki de benden çok şey bekliyorsunuz, ama...’ diye onu uyardım. ‘Çok az Fransızcam, biraz da Almancam var. Müzik ve resimle de...’

‘Bunların pek önemi yok. Siz bir hanımefendi misiniz yoksa değil misiniz, ben ona bakarım. Değilseniz o zaman çocuk bakamazsınız. Dünyayı görmüş geçirmiş bir adam, nasıl olur da sizin üç haneli bir ücretten daha azına tenezzül edeceğinizi düşünebilir, anlamıyorum doğrusu! Başlangıç ücretiniz benim yanımda yılda yüz sterlin olacak hanımefendi.’

Düşünebiliyor musunuz, Bay Holmes? Tüm umudumu yitirmişken böyle bir teklif bana o kadar cazip gelmişti ki, ‘Acaba bu gerçek mi?’ diye düşündüm. Şaşkınlığımı yüzümden okumuş olmalı ki cüzdanını çıkararak içinden ellilik bir banknot çekti.

‘Bence en iyisi,’ diyerek güldü, beyaz kırışıklı yüzünün göz hizasında iki sempatik çizgi oluştu ‘küçük hanıma ücretinin yarısını peşin vermek. İşe başlayana kadar ne de olsa yeni giysiye ve yol parasına ihtiyacı olacak.’

Çok düşünceli bir adam gibi görünüyordu. Yine de pek çok kişiye borcum olduğu için böyle bir ön ödemenin büyük yararı olacaktı, ama yine de bu işte garip bir şey vardı. İş kabullenmeden önce bazı şeyleri bilmek istiyordum. Sordum:

‘Nerede yaşadığınızı sorabilir miyim efendim?’

‘Hampshire’da. Winchester’dan beş mil ötede. Çok güzel bir yer, kırsal kesim. Malikânenin adı The Copper Beeches’dır. Çevredeki kayın ağaçlarından esinlenerek bu isim verilmiş. Bu bölge çok güzeldir hanımefendi. Eve gelince, eski ve güzel bir kır evidir.’

‘Benim yapacağım iş nedir, efendim? Tam olarak bilmek isterdim.’

‘Altı yaşındaki bir çocuğa bakmak. Oldukça yaramazdır; siz göz açıp kapayıncaya kadar pat pat pat diye üç dört hamamböceği avlar!’

Çocuğun ilginç eğlence anlayışını garipsemiştim, ama babası çok içten gülüyor diye bir şey demedim.

‘Tüm yapacağım tek bir çocuğa bakmak, öyle mi?’

‘Hayır, hayır, hanımefendi sadece bu değil. Eminim sizin gibi yetenekli bir çocuk bakmanın yanı sıra başka görevler de üstlenmek zorunda kalacağını anlamıştır. Eimin vereceği bazı emirleri yerine getirmek gibi. Tabii bu emirler bir hanımefendinin kabullenebileceği cinsten olacak. Bu işte bir zorluk görmüyorsunuz herhalde?’

‘Hayır,’ dedim, ama şaşkınlığımı gizleyememiştim.

‘Örneğin, şöyle rahat bir koltuğa oturmanızı istese itirazınız olur mu?’

‘Yoo.’

‘Ya da burada işe başlamadan önce saçlarınızı kısa kesmenizi istesek?’

Kulaklarıma inanamadım. Gördüğünüz gibi Bay Holmes, saçlarım kestane renginde olup çok da uzundur. Bununla da övünürüm. Onları kesmek aklımın ucundan bile geçmez!

‘Korkarım bunu yapamam,’ dedim. Ufacık gözleriyle beni tepeden tırnağa süzdü. Yüzüne gölge düşer gibi oldu.

‘Ama bu konuda ısrar etmek zorundayım,’ dedi. ‘Karım böyle istiyor. Eşimin isteği tıpkı her kadının isteği gibi, saygıyla karşılanmalı. Eminim bunu siz de anlıyorsunuzdur hanımefendi. Yani saçınızı kesmek istemiyor musunuz?’

‘Hayır efendim. Buna imkân yok, gerçekten.’

‘Yazık. O zaman bu iş bitti sayılır. Gerçekten çok yazık, çünkü siz bu iş için biçilmiş kaftandınız. Bu durumda Bayan Stoper, öbür hanımlarla konuşsak iyi olacak.’

Arabulucu bu arada hiç ses çıkarmadan oturmuş ve sadece önündeki evrakı karıştırmakla yetinmişti. Bu kez öfkeyle bana baktı. İşi reddettiğim için o da komisyonundan olmuştu. ‘Kartınızı muhafaza edelim mi?’ diye sordu.

‘Evet, lütfen Bayan Stoper.’

‘Ama bunun pek yararı olmayacak sanırım. Böylesine kârlı bir işi reddettikten sonra...’ diye sert sert söylendi, ‘Size daha uygun bir iş aramamı artık beklemeyin. Güle güle, Bayan Hunter.’

Masadaki bir gonga tokmakla vurdu. Beni dışarı çıkardılar.

Eve vardığımda masanın üzerinde ödenmesi gereken faturaları görünce büyük bir aptallık yapıp yapmadığımı düşünmeye başladım. Karı-koca biraz kaçık bile olsalar acayip isteklerini yerine getirdiğimde para ödemeye hazırdılar. İngiltere’de yılda yüz sterlin kazanan çocuk bakıcısı az bulunur. Sonra şu saçımın bana ne yararı vardı ki? Çoğu kadına kısa saç daha çok yakışır; belki ben de onlardan biriydim.

Ertesi gün acaba hata mı yaptım diye düşünmeye başladım. Üçüncü gün bundan emindim. Acaba acenteye gitsem de işyerinin hâlâ boş olup olmadığını sorsam mı diye aklımdan geçirdim. Tam o sırada bir mektup geldi. Yanımda getirdim. Yüksek sesle okusam iyi olacak, çünkü iki kişisiniz:

Sevgili Bayan Hunter,

Bayan Stoper bana adresinizi vermek nezaketinde bulundu. Ben de şimdi size yazıyorum ve teklifimi bir kez daha düşünüp düşünmediğinizi bilmek istiyorum. Siz gelerseniz eşim çok mutlu olacak. Ona sizden bahsettiğimde çok etkilendi. Size dört ayda bir otuzar sterlin ödemeye karar verdik ki yılda yüz yirmi sterlin eder. Karşılığında sizden istediğimiz şey gerçekten de o kadar kötü bir şey değil. Eşim lâcivert renge bayılır ve sabahları bu renk elbise giymenizi arzu ediyor. Bu size pahalıya mal olur diye düşünmeyin sakın. Evimizde böyle bir giysi var, kızımız Alice’e aitti. Kendisi şu anda Philadelphia’da. Elbisenin size uyacağını sanırım. Saçlarınıza gelince, kısa görüşmemiz sırasında onların ne kadar güzel olduğunu fark ettim, ama korkarım bu konuda kararlıyım. Ücretinize yaptığımız arttırmanın üzüntünüzü hafifleteceğini umarım. Çocuğun eğitimi konusundaki göreviniz

*kolay sayılır. Eğer gelmeyi düşünürseniz sizi Winchester'dan araba-
bayla alacağım. Hangi trenle geleceğinizi bana yazın.*

En derin saygılarımla,

Jephro Rucastle

“Aldığım mektup bu, Bay Holmes. İş kabul edeceğim, ama son sözümlü söylemeden önce sizin fikrinizi almak isterdim.”

“Karar vermişseniz, Bayan Hunter,” dedi Holmes gülererek, “fikir verilecek bir şey kalmamış demektir.”

“Yani bu işi reddetmeyeyim mi diyorsunuz?”

“Bilemeyeceğim. Siz ne düşünüyorsunuz?”

“Aklıma tek gelen şu: Bay Rucastle iyi kalpli, candan bir adam gibi geliyor bana, ama eşi kaçığın teki olmalı. Tımarhaneye düşmesin diye herhalde kocası onun her isteğini yerine getiriyor.”

“Herhalde. Büyük bir olasılıkla. Genç bir bayana uygun bir yer değil.”

“Ama maaşı düşünsenize, Bay Holmes. Büyük para!”

“Elbette. Ücret iyi, hem de çok iyi. Beni de endişelendiren bu ya! Kırk sterlinlik bir iş için niye size yüz yirmi sterlin versinler? Bunun daha başka bir nedeni olmalı.”

“Size her şeyi anlatayım diye düşündüm. Günün birinde yardımınıza ya da anlayışınıza ihtiyacım olabilir. Arkamda olduğunuzu bilmek isterim.”

“Bu duygularla yola çıkmanızda hiçbir sakınca yok. Kuşkunuz gerçekleşirse ya da kendinizi tehlikede hissederseniz.”

“Tehlikede mi? Sizce nasıl bir tehlikeye maruz kalabilirim?”

Holmes ciddiyetle cevap verdi, “Her tehlike önceden bilinirse dehşetinden biraz kaybeder. Sizden gelecek bir telgraf yeterli olacaktır. O zaman geceye gündüze bakmaksızın kalkıp yardımınıza gelirim.”

Genç kız hızla ayağa kalktı. Yüzündeki korku kaybolmuştu, “Şimdi Hampshire’a gönül rahatlığıyla gideceğim,” dedi. “Hemen Bay Rucastle’a yazayım. Bu akşam saçlarımı keserim, yarın da yola çıkarım.”

Holmes’e teşekkür etti ve ikimize de iyi geceler diledi.

Çabuk adımlarla uzaklaşır uzaklaşmaz, “Ne olursa olsun,” dedim, “Kendi başının çaresine bakabilecek bir kadına benziyor.”

“Öyle olması gerekiyor,” dedi Holmes. Her zamankinden daha ciddiydi, “Yakında kendisinden haber alırsak hiç şaşmam.”

İki hafta geçti. Bu arada kafamı bu işe çok yordum. Şu yapayalnız kadının tüm hayatı nasıl değişecekti? Öyle bir maaş, bu kadar hafif bir iş, ilginç istekler. Bu adam iyi miydi, kötü müydü karar veremiyordum. Holmes bir süre kaşlarını çatıp öylece oturdu. Sonra bir şeyi kovar gibi ellerini sallayıp, “Bilgi yok, bilgi,” dedi. “Tuğlalar olmadan duvar

inşa edemem.” Ama yine de arada kız kardeşi olsa böyle bir işte çalışmasına izin vermeyeceğini mırıldanıyordu.

Holmes yine kimyasal deneyleriyle uğraşıyordu. Bazen sabah kahvaltıda çıkar, akşam geldiğimde onu aynı pozisyonda, masaya eğilmiş, elinde tüplerle bulurdum. Derken bir telgraf geldi. Holmes sarı zarfı açtı ve içinden çıkan kâğıdı şöyle bir okuyarak bana fırlattı.

“Uygun bir tren bul, lütfen,” diyerek yarım bıraktığı kimyasal deneylerinin üzerine eğildi.

Yarın öğlen benimle Black Swan Oteli’nde buluşun lütfen. Lütfen gelin, ne yapacağımı bilmiyorum.

Hunter

Holmes bana baktı:

“Sen de gelir misin?”

“Seve seve.”

Tren tarifesine baktım. “İlk tren dokuz buçukta. On birde Winchester’a varıyor.”

“İyi. Ona binelim. Araştırmamı burada bıraksam iyi olur.”

Ertesi sabah saat on birde İngiltere’nin eski başkentine yaklaşmıştık. Holmes kendini sabah gazetelerine vermişti. Hampshire’a varırken hepsini bir köşeye fırlatarak manzarayı izlemeye karar verdi. Harika bir bahar günüydü. Mas-mavi gökte tek tük beyaz bulut görünüyordu. Taze yaprak-

ların parlak yeşili arasından çiftlik evlerinin kırmızı ve gri renkteki damları seçilebiliyordu.

Elimde olmaksızın, “Ne kadar büyüleyici!” diye haykırdım. “Her taraf çiçek açmış!” Baker Sokağı’nın kapalı ve sisli havasından henüz kaçıp kurtulmuş birinin doğaya duyduğu hayranlıktı bu.

Ama Holmes kafasını salladı:

“Biliyor musun, Watson! Kendimi lânetlenmiş hissediyorum. Sen şu dağınık evlere bakıp onların güzelliğine hayran kalıyorsun. Ben de onlara bakıyorum, ama aklıma ilk gelen şey yalnızlıkları ve izole edilmişlikleri oluyor. Böyle bir yerde cinayetlerin en kötüsü işlenebilir. Kimse farkına bile varmaz, katil de yakayı sıyrır.”

“Aman Tanrım! Böyle şeyler de hep senin aklına gelir. Nasıl olur da şu harika çiftlik evlerine bakıp da cinayet düşünürsün?”

“Onlara ne zaman baksam bir an için ürperirim. Ben buna inanıyorum. Watson; deneyimlerime dayanarak söylüyorum: Londra’nın en berbat ve en korkunç semtlerinde bile şu çiçek dolu, güzel kırsal kesimdeki kadar feci cinayetler işlenmez!”

“Düşüncesi bile korkunç.”

“Ama nedeni ortada. Kentlerde yasaların yetersiz olduğu anda insanlar uyanıktır. Oysa şu çiftlik evlerinde yaşayanlar yasa masa bilmez. Buralarda kim bilir ne denli kötülük

ve zulüm kol gezmiştir! Üzerinden yıllar geçmiş olmasına karşın kimsenin haberi bile olmuyor. Bizden yardım isteyen şu kadın Winchester’de olmuş olsaydı hiç endişelenmezdim, ama en yakın evin beş mil ötede oluşu tehlikeyi arttırmakta. En azından bildiğimiz şu ki kendisi herhangi bir şekilde veya doğrudan doğruya tehdit edilmiş değil.”

“Telgraf çekip Winchester’a gelebiliyorsa evden kaçabilir, değil mi?”

“Evet, özgürlüğünü elinden almamışlar.”

“Öyleyse mesele ne olabilir?”

“Elimizdeki verilere göre bunun yedi çeşit açıklamasını buldum. Bunlardan hangisinin doğru olduğunu zamanla edineceğimiz yeni bilgiler gösterecek.”

Black Swan Oteli’nde genç kadın oturmuş, bizi bekliyordu. Öğle yemeklerimiz masadaydı bile.

“Geldiğinize çok sevindim,” diyerek bizi selamladı. “Ne yapacağımı gerçekten bilmiyorum.”

“Anlatın lütfen.”

“Kısa keseyim, çünkü Bay Rucastle’a saat üçte döneceğime dair söz verdim”

“Sırasıyla anlatın,” dedi Holmes ve ayaklarını şömineye uzatıp dikkatle dinlemeye hazırlandı.

“Her şeyden önce ne Bay Rucastle ne de eşi bana kötü davrandı. Haksızlık edemem. Yalnız onları anlayamıyorum. Bana biraz acayip geliyorlar.”

“Neden?”

“Örneğin davranışlarının amacını kestiremiyorum. En iyisi baştan başlayayım. Bay Rucastle beni peronda karşıladı. Arabasıyla çiftlik evine vardık. Kendisinin de söylediği gibi her taraf fevkalade güzel, ama ev koskocaman, dört köşe ve dış duvarların sıvası dökülmüş, çirkin bir bina. O yöredeki tek ev. Her iki yanı ormanlık. Ön kısmında, otuz metre ötedeki ana caddeye kadar uzanan bir çimenlik var.

Bay Rucastle her zamanki cana yakınlığıyla beni yanına alarak aynı akşam karısı ve çocuğuyla tanıştırdı. Boş yere şüphelenmişiz, Bay Holmes. Bayan Rucastle deli değil. Sessiz bir kadın. Kocasından çok daha genç, otuz yaşlarında var. Kocasını en azından kırk beşinde olmalı. Konuşmalarından çıkardığım şu: Yedi yıldır evliler. Adam evlendiğinde dulmuş. İlk evliliğinden bir kızı varmış, o da Philadelphia'ya gitmiş. Neden gittiğini de Bay Rucastle bana gizlice söyledi: Kızı nedense üvey annesini hiç mi hiç sevmemiş. Kız yirmi yaşında olduğuna göre babasının genç karısına karşı tutumunun sorun yaratacağını düşünabiliyordum elbette.

Bayan Rucastle bende ne iyi ne de kötü bir izlenim bıraktı. Renkli bir kişiliği yok, ama daha ilk bakışta kocasını ve ondan olan küçük oğlunu deli gibi sevdiğini anladım. Çakır gözlerini, en ufak isteklerini hemen yerine getirmek istercesine birinden öbürüne çevirmekten geri kalmıyordu.